

Цетиње, 1. септембра

Листови у Турској вапију. И за невољу им је. Туже се на анархију, која је у цијелој царевини завладала и која се протеже у недоглед. Насиље и безвлашће притисло их, те се туже на власти што томе тешком стању једном не стану на пут.

Кад је садања влада, Муктар пашина, дошла на власт, обзнањено је да та велика влада долази по државној потреби, да земљу спасе и да је отргне из хаоса, који је њоме овладао. А и сама влада декламовала је како ће она извући земљу из покоља, унутрашњих буна, безвлашћа и несигурности и државни брод упутити својом јаком руком напретку и бољитку.

Али дан за даном пролази, вријеме одмиче, нижу се неђеље, али од обећаних благодати ништа не би. Земља се још једнако налази на мртвој тачки. То и најновији извјештаји показују. Са Арбанасима стоји горе него је било прије доласка Муктар пашине владе. Њих је ова влада затекла као одметнике. Онда су били пасивни. Напротив сада су активни. Прије су се одметнули само од власти, а сад су се чак и окренули противу власти. О владином ауторитету ни трага нема. Обилазећи разне вароши, Арнаути су били поотварали све тамнице редом и из њих пустили све. Сад су ти ослобођени разбојници образовали чете, које крстаре не све стране и робе и пљачкају све из реда. Ти разбојници, убице и зулумџари ни од чега не презају, а на власти се и не осврћу. Нападају и пљачкају војне магацине, приватне куће и све што им до руку дође; слаб и незаштићени народ убијају, прште и до истребљења доводе; кидисавају чак и на саме железнице и на државне власти и нико им на пут не смије да стане. На њих се угледају и други незадовољни елементи. Тако се анархија зацарила не само ондје гдје су Арнаути, него и у Арбанији, Јермену, на Љибатону и околини Смирне. У Малесији прште пушке и љуте се борбе воде као у сред рата. И међу Арнаутима исто тако се жив покрет осјећа. У изгледу је поновни њихов устанак. Исо Бољетинац већ је прогласио независност Арбаније и за државне власти неће ни да чује.

Влада Муктар-пашина према свему томе је или немоћна или равнодушна. Њој је прече партизанство него мир и ред у земљи. Због тога је Турска све прије него уређена држава. О реду, поретку и законитости ни помена нема. Све се своди на силу и објест. Земаљски закони и власти као и да не постоје, јер на то нико ни главе не осврће, нити се ко пашти да поврати снагу закона и ауторитет власти. Само тако и може се о-

бјаснити све ово што се одиграва у Турској и што се с дана у дан гомилају грозна варварства, зулуми, отмице, убиства, насиља и разна чуда и покори.

Турска царевина с дана у дан све гору слику представља. Убија се на све стране, а зликовцима ништа не бива. Чак ако се ко и усуди да се потужи на зликовце, саме власти устају у одбрану зликовца. Лична безбједност и имовна сигурност никако и не постоји. Мирно становништво изложено је и убиствима и пљачки. Отимају им жене, турче дјевојке, убијају их и масакрирају, пљачкају им имовину и безаушно их прште. На све стране је општа пљачка и грабеж. Зато је потлаченом народу једини спас у бјегству. Пред зулумџарима нијесу ниједне сигурни, власти их не узимају у заштиту и они се бјегством спасавају у сусједне слободне земље, остављајући све насиљницима, само да би голе животе сачували. То насиље, убиства, отмице, страшни злочини, пљачкања, грабеж, као и разна чуда и покори толико се зацарили у Турској, да о државном поретку ни помена нема. Чак шта више од тога ни сами државни органи нијесу поштеђени. Апсане се обијају и затвореници пуштају, магацини који се нападају и сви из реда пљачкају, каравани су изложени разним напади-ма, па се насрће и на саме чиновнике и офицере, који не смију ни да се живи чују само да не би на себе навукли гнијев и освету распасаних башибозучких хорда, које су постале држава у држави.

Да би та жалосна слика, коју представља отоманска царевина, била потпунија, а и да нам се не би пребацило да нарочито цртамо догађаје у њој црном бојом, износимо овдје како прилике у Турској обиљежава један лист, који у самој царевини излази.

Жалећи се противу пасивности и немара владе због прилика у Турској, тај лист од ријечи до ријечи вели ово:

„Не кажемо да су зулуми и безвлашћа нешто ново за нашу земљу; нарочито у крајевима у којима живе Арнаути. Њих је и раније бивало, али према овоме што сада бива, наша је земља на путу да изгуби најобичнију форму једне уређене и правне државе. Испред необузданости арнаутских зликоваца, закони земаљски и земаљске власти постају све немоћнији, да је то права ругоба за све нас а нарочито за земљу у којој и тако што може да бива.

Убиства се дешавају скоро непрекидно на свима странама, а да ико за странне злочине одговара. Отимају се и турче дјевојке, отимају се жене и имања туђа. Одузима се мучно стечена зарада, пљачка се стока, граби се све што се дохвати, па се незаштићено становништво и до голе коже сналачи.

Све то чине разбојници, којима закони и власти слабо шта могу, због чега они сасвим спокојно и упражњавају свој опак занат. Нико није осигуран ни на дому ни на путу гдје разбојници из засјеле само чекају, кад ће им ко у шаке допасти. Ако се опоме додаду и поклољи, пљевине и одвођења у ропство; обијање апсана и војних магацина; ако се дода напад на караване, пуцање на чиновнике и офицере, који такође немају никакве сигурности, — онда ће слика злог стања у земљи и њених мирних становника још и потпунија бити.“

Зато је и сасвијем природно и разумљиво што се и сама штампа у Турској буну противу владе, која до сада није ништа учинила да се поврати мир и срећеност у земљи, него се губи у неким ситницама и све друго доспијева, само не да на пут стане очигледној анархији, која све више државни организам угрожава и води земљу у грозну пропаст.

Поглед по свијету

Протест Кине

Китајска је влада преко својих дипломатских заступника у Петрограду, Лондону, Паризу и Токију предата изједну протесту пошту:

1. Монголија и Манџурија су нераздјеливи дијелови Китаја, па за то Китајска влада свако утаначење што га стране власти учиниле с погледом на ове двије провинције, сматра ништавним. Док Китајска влада такође на оваква утаначења не да пристанак;

2. Китајска влада не признаје никаква утаначења, склопљена између иностранца и Китајаца ради испробавања природних богатства Китаја, као и утанаке не буду и од Китајске владе ратифицирана.

3. Китајска влада ужива потпуну слободу акције у Монголији и Манџурији, па за то неће пријети никаквим мјешањама других власти у ове унутарње прилике Китајске и њена права.

4. Китајска је влада спремна дати иностранцима, који насељавају Монголију и Манџурију, потпуну заштиту, али неће ништа трпети, да се под изговором ове заштите концентришу иностранске чете у овим подручјима.

5. Противкитајска пропаганда у Тибету и у Монголији не смије се више подумирати од стране туђих власти.

Реорганизација Турске

„Le Jeune Turque“, младотурски орган, публиковао је прије неколико дана овај занимљив програм за реорганизацију Турске:

1. Искрено и отворено признати све народности, које живе у царевини и њихова легитимна права.

2. Брзо издати тачну и непристрасну статистику свих народности, измјенити изборни закон у смислу, како би свака од њих била сразмјерно представљена у парламенту. Сразмјерно представништво учиниће крај трвље међу народностима.

3. Мјеста у државној служби учинити приступачним и немуслиманима.

4. Превести законе не све језике царевине и у опште дати више важности тим језицима.

5. Изједначити све школе отоманских грађана без обзира на настани језик, и у исто вријеме дати јаву државну помоћ школама, које не зависе директно од министарства просвјете.

У интересу отоманског јединства, настава турског језика биће обавезна у свим школама.

Има једно питање — задржиће овај лист — које морамо неспрестане понављати: све треба да учинимо ми сами без посредовања и без пресије споља. Девиза свих Отомана треба да буде ова: развијање у модерном напредном духу.

Конкуренција Панамског Канала

Из Лондона јављају, да се тамо намерава основати друштво, које би изградило Никарагуа канал. Овај план није сасвим нов. Једно вријеме се ширили гласови да Американци желе изградити Никарагуа-канал као резервни канал за случај да би бродарство на панамском каналу наишло на некакве препреке. Прошле се пак године појавио глас, да ће се Никарагуа-канал изградити немачким капиталом, а сада се пак гласовари, да ће Британци приступити грађању тог канала, премда су и данас исто такве, скоро несавјесне потешкоће за извођење тог плана као и некада. Без обзира на то, што о овом крају има много потреба, те има и интересних изгледа, једна је вјеројатно, да би Американци изградили да капиталом друге народности, праве конкурентну панамски каналу. Премда и неће изградити канал, продуктиван и узак, који ће имати огромних уложених средстава, али проблематично, те под таквим условима не могу грађевина другога канала, па чак ни државног потеза. Под таквим околностима право је навести глас, да би се Никарагуа-канал изградио. Биће глас о неговој грађањи политички маневар, то јест да се Британци измишљају да тај канал изгради Американцима, да Панамски канал не би изгубио бродарство.

Промјене у Хрватској

— Цувај пада и комесаријат се укида —

Из Загреба о промјенама, које су у изгледу у Хрватској и Славонији, јављају ово:

Ако сви изгледи не варају, доћи ће у Хрватској већ до мало дана до важних политичких промена успркос томе, што је Цувај империјализма дао растрбути широм свијета, да промјена неће бити. Сутра или прекосутра има Цувај да стигне у Будим Пешту, да, како је сам рекао, у разним министарствима, настави преговоре о хрватским стварима, али до тога ваљда неће доћи, јер ће га у Пешти код Лукача дочекаати преврћено ручно писмо — да може ићи у град пензионера, у Грац. У Загребу се најме већ неколико дана, из кругова који се иначе не баве изналажењем политичких комбинација и сензација, износи да је Цувај већ политички мртваци (до душе жив и никад није ни био!) и да долази на његово мјесто homo regius, коме ће бити повјерена задаћа, да сукописно уклања све комесареve изминне мјере и успостави суспендиране наредбе и законе. Иза тога имаће homo regius задаћу, да проведе преговоре са хрватским политичким странкама, у првом реду са коалицијом, ради успоставе парламентарне владе. Успију ли ти преговори, већ би око половине октобра, могло доћи до избора и сазива хрватског сабора, који већ годину и по не ради.

Ко би тај homo regius имао бити, не зна се ништа позитивно, јер се као обично у сличним згодама проноси стотина комбинација. Спомињу се као најозбиљнији кандидати Павле Раух, Приковић и Томашић. Неки чак хоће да је и надбискуп-као-дуго др. Бајер кандидат. Но биће то само „pium desiderium“, ма да би он одговарао расположењу цијелог хрватског народа. Навероватније ће међутим бити, да ће као „homo regius“ доћи Никола п.л. Томашић, јер је био онај, који је против Цуваја задва два месеца унео све силе, да га сруши и онемогући. Цувај је плановао да оснива ње нове централне хипотекарне банке, озбиљно довео у опасност хипотекарну банку којој је на челу Томашић. Да му не опште о то тридесетак тисућа круна које бере годишње Томашић једино за оно неколико потписа што их даје, дао се Томашић дићи из свога тискулашког трпаче-ревачког мира, те је за вријеме оних највећих јулских врућина обишао прагове по Пешти, роварећи против Цуваја. Јер су Цувајем плановима били угрожени интереси и неке мађарске господне, нарочито г.г. Лукача, Села, то се ови диглише против Цуваја. Исти онај господин који је оданијао стрелце против Томашића у „P. Hirlap-y“, за добре поине отворио је Томашићу ступце против Цуваја док им коначно није успијело поткопати га. Али се и Цувај жив у гроб не да. Као што се учитељ његов Раух, кад је видио, да је у Пешти изиграо, ухватио за скутове Беча и неко се вријеме одржао, тако и Цувај куна да се одржи помоћу камарила, са којом има веза преко своје жене, али је врло сумњиво, да ли ће успијети. Господин Цувај одвече је ситан, а да би он превратио, кад дође у питање, ко ће претегнути: он или Мађари. Ради овог свог шуровања са Бечом добио је Цувај одмах послите аудијенције од официјозног „Pester Lloyd“ приличан утирач.

Беранска нахија под Младотурцима

— Писмо из Берана „Гласу Народа“ —

У цијелој беранској нахији нема ни једног села муслиманског, ни једне куће потурченачке или арбанаске по селима. Осим нешто мало мухаџира Срба исламске вјере у самим Беранам — цијело је становништво српско.

Тежак је и претекла историја политички подужај беранског краја. Поуцели скоро на двије стране половине ријека Дрим и обје стране њега поглед да едних невоља и своје народне невоље. Забринута им је невоља што је беранска нахија одсечена од осталих дијела наше царевине и од Црног Бора крајевим изидом. Поред тога што нема вјесних путева, који би је везивали с осталим дијеловима Старе Србије и жезелином у Мировици, ни један се Ср-

бин из Берапа не смије кренути ни у Пећ, ни у Рожаје и Митровицу, ни у Бијело Поље и Сјеницу без нарочите пратње. Јер чим прескочи границу своје казе, први Арнаути или потурченик који га сретне, убиће га. Није дамак било кад су ови „дунаци“ поклали беранску дијелу, која су се враћала из наше скопљанске гимназије својим кућама.

Нагоре је за цијелу нахију то што за њу не постоји ни једна друга власт осим месне. Берански Срби не знају шта је виша судска власт, ни шта је власт мутесарифа, валије или Високе Порте. Нико не смије ни да помисли да оде, на пример, у Пећ и да се пожали на насиља која врше ситни чиновници, камакам, кадија, жандармериски официри и жандарми, јер ако оде у Пећ, отуда се жив неће вратити. Кад се прошле године ретишио на овај страшни пут берански првак Анто Цемовић, да би избавио из тамнице два своја невини сина, један жандармски јузбаша, душа младотурског кометета у Берапама, наредно је да Цемовића убију прије него он открије истину и Цемовић је био убијен на вратима мутесарифскога копака у Пећи.

Лишени могућности да се користе заштитом државних власти, они су изложени сталним нападима, пљачкама, крађама и убиствима од стране руговских Арнаута, рожајских и бихорских потурченика, Бошњака. Ово је специјално велика невоља за групу села с једне стране Лима, за Пољину, Будимљу, Загорје, Дансиће, Зарађе, Луге, Ржаницу, Калудру и Роџа. Њихове планине границе се са планинама руговским и Ругови сваке године покушавају да им силом отму ливаде и пашињаке и само одбијањем силе силом омогућавају је опстанак ових села.

Младотурска политика „отоманизма“ на најсировији начин извршила је купљење оружја у беранској кази а оставила оружје бихорским Бошњацима и руговским Арнаутима и подоложај ових српских села још више отежала. Уз то, овога љета, влада Саид пашина наоружала је маузерима Ругове и послала да чувају нашу границу. И они су на домаку тонова са Јасковца извршили пробу новог оружја над сиротињом рајом у Ржаници, која је од Берапа удаљена свега двадесет минута хода.

Сва села с лијеве стране Лима имају своје планине, ливаде, пашињаке и гајеве, — у Црној Гори. Пошто је ово сточарски предјел, од ових планина и живи становништво. Младотурска „отоманска“ политика забранила је свима овим селима да прескачу у црногорску границу и скоро уз свакога пастира постављен је по један војник — кордун да га пазе да не наруши „погранична правила“. Ко хоће да однесе косачу или чобанину ружак, морао је тражити од власти путну исправу. Једна је жена прошле године умрла под батинама војника што није имала путну исправу кад је прешла границу, и кад је син осветио оцајену мајку, уништено је до тла најљепше село — Витница!

Принуђени да чине трговачку размену — увоз и извоз — искључиво с Црном Гором, берански Срби по невољи дали су младотурским беранским политичарима и све друго што им је потребно да окриве мутесарифу, валији и влади ци-

јело становништво као „велеиздајнике“. Поред тога што већа половина становништва проводи прољеће, љето, јесен на својим планинама у Црној Гори, берански Срби дио су племена Васојевића у Црној Гори. Васојевићи у нашој граници — Васојевићи у Црној Гори увијек, у свима приликама, одржавали су и одржавају најљепше рођачке, пријатељске и пословне везе. Ове се везе могу поклапати само тако ако се Срби из беранске нахије неседе, што су и хтели младотурски берански политичари, међу којима је један гладни и голи јузбаша жандармерије постао био нека врста беранскога Абдул Хамида и имао парске приходе у овој сиромашној кази.

Сад је беранска каза предана огњу и мачу. Мјесто китнатих села, црне се зграштва и по зграштвама наричу српске маке. То је крвава апотека младотурског режима. Шта ће бити даље с јадном беранском рајом? Она, изгледа, неће више да се враћа на угуљена огњишта својих праједова. Ми се ипак надамо, да ће се вратити, ако влада учини оно што јој дужност налаже, а то је:

1. Да казни све оне који су пролили невину крв Срба у беранској кази;
2. Ако се влада одрекне младотурске политике претварања беранских Срба у спахилук мјесних турских чиновника и суседних Руговаца, Бихорца и Рожајца;
3. Ако им да она права и ону слободу коју нама свима гарантује устав;
4. Ако се одрекне младотурске политике и овој искључиво српској кази да српско чиновништво — камакама и друге административне чиновнике;
5. Ако сједини Берапе сјеничком мутесарифуком и осигура комуникацију између Сјенице и Берапа;
6. Ако их ослободи напада руговских, бихорских и рожајских;
7. Ако им не буде чинила сметње за погранично општење и обрађивање својих добара у Црној Гори;
8. Ако им допусти да носе оружје до год га носе суседни Бошњаци и Арнаути;
9. Ако образују пољску жандармерију од беранских Срба а не из околних Бошњака и Арнаута;
10. Ако омогући попаљеним Србима да подигну куће и да се бар ове године исхране;
11. Ако се ослободи од порезе бар за двије године.

И ако је беранска каза мала, сви су отомански народи умрли или унишћени. Беранска влада у беранском питању има да издржи свој први испит и да покаже да ли јој је збиља ствао до тога да сви будемо задовољни у Царевини.

Један из планине.

„Мир“ у Арбанији

— Од нашег нарочитог дописника —

Подгорица, 30. августа

Збиља, могло се бар у неколико помишљати ушлећавати тишине у Јужној Арбанији, од назад десетак дана, да је престала сјеча над хришћанима; да су се крволочи оканули од задње помисли на истребљење хришћанског народа; да је свуда повраћен ред и мир, али жаљост, ако је ко на то помишљао, свак је био обманут лажним порукама од Босфора, јер се ових дана претворила Јужна

Цетиње. У пошљедње вријеме знатно напредује и јако се развија. Нарочито се знатан напредак осјећа међу Србима, јер су се они сложено дали на посао и на рад око општег напретка. Срби су сложни, устојци, прогресивни и одушевљено делују на општој ствари. Милуна их је погледати!

И Требиње и Требињци оставили су врло пријатан и јак утисак на мене. Њихова слога, њихова братска заједница, оривет за општи рад и њихово одбојење пријатно је. И међу собом и према другима они се опходе тако, да не представљају само једну одјелиту групу, него чисту једну породичну, компактну заједницу на најширој и најдемократичкој подлози. То нијесу само Срби, нијесу само мјештани, него браћа, чланови једне велике заједнице, али чисте српске задруге.

Видјети их овако међу собом простордацима, неусиљено, здружено и збринено, ви гледате на њих као на једну душу, која вас ухватила и до заноса доводи; видјети их у братској збори и договору сложено, орне, агилне и — сви за једнога и један за све!...

У одређено вријеме сви смо били на зборно мјесто. Засјели смо пред једну кавану, прихватили се мало и, уз чашу пива, стали да се распоређујемо да пођемо по дјевојку.

Првострој смо почели, првострој смо и наставили. Отидо смо на све стране, да је све Требиње од наше пјесме и весеља одјекивало.

Арбанија у крваву позорницу и на њој се одиграло ово:

Десетак арбанаских чобана били су на 27. овога месеца око два сата послје подне, нападнути од низама код „Врбе“, источно од Тузи, плотунском палбом. Овоме нападу, иза бусије, смртно су подлегли четири Хота и два Груда. На пуцањ хитно су притрчали околни Арбанаси и са низимма замегнули бој, који је трајао до дубоке ноћи. У овом боју рањени су двојица од Груда, а од низама већи је број поубијан.

На 28. тек. мј. завладао је био од стране низама неки подмукли тајак, што су Арбанаси бодрим оком мотрили, те пратили сваки низамски покрет. Низами су се припремили за јаки напад. Уочишви то, Арбанаси хитно су додавали глас један другоме, те су се на вријеме окупили сви Трабојинци, Рапшани и неки дио Груда.

Тачно на четири сата послје подне 29. ов. мј. ударили су низами на Арбанасе. Бој се био на „Нафкину“, мјесту удаљеном за неколико километара источно од Тузи. Ваш дописник мисли да у овогодишњем арбанаском устанку још није било оваквог окршаја, као што је то било наведеног дана.

Грмљавина топова, митраљеа и прасак пушака што оно ријеч — небо је продалало. Јединственим прегалаштвом и неописивом храброшћу журили су Арбанаси помамо напријед. Боја пољана за тили часак застрта је била лешинима.

Скоро је било два табора (батаљона) низама. Тачно на седам сати у вече, кад је и бој прекинуто, Арбанаси су потиснули Турке у Тузи и ту их стрнали као мишеве у пањеге.

Имали су зашто још један поново кавгу замекати: стотину маузерака узели су Арбанаси са стотину мртвијех низама и педесет низама заробљених, које до овог часа држе још код себе. Арбанаса је било 24 мртвих и рањених. Међу погинулима је и млађи син трабојинског војводе Дел Ђона.

Ко је познавао овога сина омиљеног војводе, он га тешко прежалити може. То је био врло крајан, карактеран и до крајности поштен момак, а уз то је код њега била урођена рагоборност, која га је одведа Богу на истину. Кад је војвода Дел Ђон, који се сада налази у Подгорици, чуо за смрт свога сина, вањ се дописник налазио код њега. Ријечи су војводе биле ове: „Не жалим га што је погинуо, јер се борио за крет часни и своју слободу, онако како сам то ја желио“.

Послједње овога боја није се до овог момента показивало никаквог сукоба, а није га могло ни бити, јер Арбанаси неће никако да нападају, већ се држе оне Владине.

„Одврати му како знаш, Владико“.

А јунак му образ ка’ он тебе“.

Сви су изгледали да заборани низами у Тузи очекују нидат са некоје стране.

Буди и данас хладокрвна нехарна Европа! Зар се ти не надаш каквој Божијој пенеси, кад тако посматраш та ужасна средства за истребљење хришћанског елемента из трулога отоманског царства? Зар си толико засленила пред мајсторски написаном рецептом у Бечу, чији ће лекови имати дјелство Дамаскловог мача, као и до сада!? М. В.

Посејдали смо у кола и право се упутили дјевојчиној кући.

Наша пјесма намамљала је силан свијет у главну улицу. Све се то било скупљало да види сватове, који су у лијепом и живописном богатом наредном одјелу из Црне Горе дошли по дјевојку.

Прасак пушака огласио је наш долазак, а праском пушака из куће нам се одговорило. Пјевали смо и ми што смо долазили и они што су нас дочекивали. Само као да су нас они најдјачали, јер се њихова пјесма извијала из бијела грла лијепојех дјевојака, све по избор Српкиња, које су нас сложено зајеле бољбонама.

Опет су нас поседали за богату трпезу и опет стали изобилно гостити. Наш домаћин опет нам није давао мира. Као да се бојао да ћемо остати гладни и жедни, те је непрекидно наваљивао, да се служимо различитим понудама и Ђакопијама и да се не журимо. А и ми се нијесмо дали много да журимо. Га и ко би се усудио да одбије понуде из овако лијепојех ручица, које су нас служиле! Ко да одбије овако пријатну и драгењу послугу! Га и отрова би се човек нашо из овако нежних ручица, а не да се прихвати пријатних Ђакопија и мирисавог вина!

Дјевер, брат младожењин, није хтио да дануби. Уведемо дјевојку. Лијепа, нежна, жива и весела. Сипатична њена појава све нас освоји. Имали смо рашта долазати! Поздравимо је усхићенима и пјесмом.

Мисли

Рад замаара, али досада убија.

Укуса нема више код људи, него само у моди.

Многима је сав рад у дреци и самохвалисању.

Многи више полажу на мишљење околне него на своју савјест.

Не питај шта се о теби збори, него пазни шта радиш.

Валси

Српство

Добротвор „Просвјете“. На свадби г. Веселина Секуловића, управника филијале никшићског трговачког друштва са Цетиња, г. Симо Ђеловић, угледни трговац из Ластве, постао је добротвор „Просвјете“, српског друштва у Босни, положио 1000 круна. Уз то је његовим заузимањем г. Владо Сушић, директор српске банке и штеднице у Требињу, том приликом прикупио међу сватовима и прилоге за „Просвјету“. Захваљујући се г. Ђеловићу на пажњи, „Просвјета“ изражава жељу, да се и други угледају на овај свијетли примјер патриотизма.

Страшна изјава. Примамо из Мостара „Поводом брошуре, која је у марту ове године изашла под насловом: „Седам кула гроша и дуката“ овим признајем да је у једном њезин садржај намјерно био проширен тежњом да се уведе, добар глас и поштовање, које ужива у народу архимандрит Христифор Михајловић убије и и ослаби, и да се исти представи јавности као човек који је скроз неспособан за управу манастира Житомирског, која му је повјерена. Овим признајем да сам у горе споменутој брошури против архимандрита Христифора Михајловића наведене чињенице изложено и послужено се при том неистинитим и неискривим подацима, те сам се тим огријешо о свештеничку колегиталност и грађанске законе, на тога ради овим молим архимандрита Христифора Михајловића да ми од своје стране опрости ове панесене му уврете.“

Ову горњу изјаву, коју је надзиратељ столачког протопресвитерата Васо Медан парох из Чапљине 21. августа при расправи на окружном суду у Мостару дао у записник, доносимо без коментара, нека са види каква се денуцијатска средства употребљавају против узорних српских православних свештеника у Босни и Херцеговини, који са својим народом дјеле зло и добро. Страшно и беспримјерно.

Србија за мир. Из Биограда јављају: Вијести о тобожњим ратним припремама Србије, раширене у иностранству, потпуно су неосноване. У читавој Србији владају нормалне прилике. Влада у Србији, која озбиљност садашњег положаја добро схваћа, неће ни једног корака предузети, који би и онако критични положај на Балкану заоштрио.

Други брак свештеника. На скупштини свештеника у Србији, која је неки дан одржана, говорио је прото Алекса Илић о потреби, коју налажу интереси цркве и вере, за други брак удових свештеника.

Дјевојке нас стадоше китити. Уз гробојну српску врину, грна рузмарина и свилен рубан објеси нам се на прса.

Нијесмо им остали дужни. Даровамо их како је који могао.

Наш домаћин се не задовољи тиме. Треба да се из српских сватова, из овог српског весела сјетимо и српских уставова, рече он и лати се да скупља са директором Сушићем прилоге. А сам је у томе изданим предњачио. Прилагао је знање, овеће суме. И ми нашим дејтама издедовасмо. Не заборави чак ни наше друштво за заштиту и поштовање трговине и заната.

Већ је било вријеме да се кренемо. Врпцање је у манастиру Дужи, старој српској задужбини, а истог дана ваљало нам је и да пут продужимо.

Опростило се са гостољубивим домаћинима, оцем, мајком, сестрама и осталим породицом, као и са другим пријатељима и уз пјесму из куће прегресо. Наше локално „Пољско ли, пољско“, замијени опште српско „Лијену Анну поведоме...“

Пољско копча кроз варош унакрст, прво једном, па онда другом страном. Улице препријато силан свијет. Поздравља нас, кличе, наше рукама и наше жеље. Домаћин Симо их обасипа пуном рукама бољбона. Просипа њима као жито, али не опало дежно, што су нас дјевојке при улазу у кућу обасипале, него да прити на све стране!

Скупштина је, после тога ријешила, да свештеничко удружење и даље ради на томе, да се издејствује други брак свештеничтва код највиших духовних власти.

Нове гимназије. Ушљед великог броја ђака, у Србији су отворене неколико нових гимназија, као што су и неке ниже подигнуте на више, пуне. Уз то се ради на томе, да се и још неколико приватних гимназија унутрашњости Србије отворе.

Забрањен извоз из Србије. У Србији је указом забрањено да се извози из земље: пшеница, брашно, кукуруз, јечам, овас, мекенице и сијено.

То је човјек! Један сарадник сентомашког „Народа“ послао је овом српском листу ове редове: „У нашем селу живи један врло поштен човјек. Исти се био тако одао пићу, да није имао границе и да је срамотно своју дјецу, која су већ одрасла била, а уз то је много на пиће трошило. Прије осам година задао је поштеноу ријеч, да никаква алкохолна пића неће узети у уста. Што је рекао, то је и одржао. Сад он сам о томе прича ово: „Сад сам много здравији, добро једем, у кући ми сви весели. Као човјек сједнем сад на се са друштвом лијено разговарам и савјетујем о кућевним пословима; док је прије моје друштво бјегало од мене, сад се купе сви око мене. Кућа ми напредује. Посао сваки на вријеме свршен. А колико сам тек заштедио! Да сам само једну круну попио дневно, што је мало, сад 2920 дана, како не пијем, то сам онда уштедио 2920 круна!“ Ето, шта може да учини прави човјек, па да усрећи и себе и своју кућу!“

Словенство

Стогодишњица битке код Бородина. У Русији слави се ових дана знаменита свечаност. Навршило се стотина година, што је руска војска потукла голему војску француског цара Наполеона. Првога у битци код Боровина, Русија је с оном битком растргала Наполеонове планове да завлада цијелом Европом и био би завладао, да није у оној битци потучен. Овом згодом издао је цар војсци дневну заповијед, у којој изриче наду, да ће потомци јунака из битке бородинске показати се онако вјерни и храбри, као што су они били, ако би провиђење извргло домовину новима кушењима. У суботу је у читавој Русији врло свечано прослављена ова стогодишњица битке код Бородина. У многим градовима су откривени споменици, а свуда су биле ревије трупа, осјетљива, кићење кућа заставама и т. д. Али је најсвечаније прослављена успомена на тај историски дан на самом бородинском пољу, гдје је присуствовао и цар и читава царска породица. На бородинском пољу примио је цар депутацију од 500 сеоских старјешина.

† Јарослав Врхлицки. На далеко познати чешки пјесник Јерослав Врхлицки, коме је право име Емил Бохуш Фрида, умро је у Прагу после дужег боловања. Он је рођен 1853. г. у Лоунима. Студирао је философију и историју и двије године провео је у Италији као наслитан. Кад се вратио у Праг, постао је наставник, а затим секретарчешке политехнике, а 1901. постао је члан аустриске господске куће.

Дуга поворна наних кола ишла је из улице у улицу, док се нијесмо најзад дохватили равна друма и упутили, истим путем којим смо и дошли, у манастир Дужи.

Путем су нас еријетале, као и у вароши, једино здравце. Ни наша у мојим рукама није почивала....

Од јутрос домаћин Симо и ја нијесмо у колима сани. Са нама је њежна и благородна домаћица његова и ћерчица му. Домаћица му је Херцеговка, али се у нас школовала; учили је на Петњу у институту.

Најзад стигосмо и пред овај историски манастир, гдје нам у сусрет пазје старјешина оца Герасим и млади и симпатични калуђер Леонтије Поповић.

Уведоше нас право у цркву, гдје се извршило вјенчање, а одатле се каменом степеницама уцутисмо у одаје, гдје нас настојатељ манастира гостољубиво почаста ракијом.

Зашисамо се и у књиге и обдарисмо приложима овај стари манастир, те ту остануемо да мало починемо. Јер нам ваља да се са нашим Требињанима опростимо и растајемо и да се вратимо дома, али овог пута и са симпатичном невјестом.

Али нас добри и гостољубиви настојатељ манастира пријатно изненади. Спремно нам је дивну печеницу и почетно лијепојем вљом.

А кад се са богате трезе дагосмо, повукосмо се на веранду с добрим настојником да уз топлу каву још по коју прозборимо.

Написао је велики број пјесама, новела и позоришних комада. И преводно је много, а нарочито класике. У нас је познат са својих пјесама и новела. Покој му души!

Атентат на рускога министра. Прошли петак извршен је атентат на воз у коме се из Москве у Курск возио руски министар јавних радња, Рухлов. Непознати злочинци положили су преко пруге тешке греде хоћећи тако постићи, да воз сиђе с шина. Чувар пруге је у задњи час открио греде и одстранио их. Злочинцима нема ни трага ни гласа.

Увоз жита у Русију. С мјеродавне се стране изјављује, да Русија не мисли забранити увоз странаог жита, али да ће увести царину на жито, које до сада није било. Разлог је у том, што је Њемачка са увозом ражи и пшенице утицала на цијене жита у пограничним крајевима.

Руски и српски пчелари. Четврти свесловенски пчеларски конгрес биће до године 2. августа у Прагу. Као што су ове године хрватски, словенски и српски пчелари, полазећи на конгрес у Русију, увртели у Србију и с тамошњим пчеларима заједнички кренули, тако ће и до године у јулу руски пчелари да уврате у Србију и онда ће с тамошњим пчеларима кренути заједнички у Праг.

Избори за руску думу. Како „Новое Время“ јавља, биће у Петрограду, Москви, Кијеву и Одеси избори за думу 28. октобра. У осталим дијеловима монархије биће избори у различитим терминима, али свакако тако да се дума узмогне састати најдаље до 28. новембра.

Нови Христос. Светом Синоду у Русији је дошла пријава, да се у кишењевској епархији појавио нов „Христос“. То је неки румуљски сељак, по имену Роиот, који иде од села до села и усређава сељака проповиједањем о скорој пропасти свијета. Руске новине веле, да та агитација има ванредна успјеха; новог спаситеља свуда прати огрома гомила сељака.

Ц. к. ратна мрнарица и Словени. Лани је било у аустриској ратној мрнарици 3810 новака, између ових: Хрвата и Срба 1291, Нијемаца 900, Мађара 662, Талијана 591, Чеха 253, Словенаца 116, Пољака 44, Словака 20, Румуна 12, Малоруса 3. — Алфабета на сваку стотину Хрвата и Срба 19.9, Словенаца 8.6, Талијана 5.5, Мађара 3.5, Чеха 0.4. Једногодишњих добровољаца 166, највише Чеха и Мађара.

Турска звјерства у Д. Ражаници

— Писмо уредништву „Цет. Вјесника“ —

Андријевица, 25. августа

С обзиром на различита казивања о варварском турском поступку, учињеном зором 2. августа ов. г. у селу Доњој Ражаници, слободни смо Вас, Господине Уредниче, замолићу, да оштамтате ових неколико редака у прилог истине:

Не идемо овим да истичемо и хвалишемо јунаштво куће Чукића, али морамо рећи да Турци од најстаријих времена, а нарочито од времена Смаја (Јована) Чукића, који је, узгред речено, убио једног од најкрволочнијих турских насилника Ђул-бега Шабанагића, имају стално на око поменуто братство. Овим нападом су успјели да заиста готово упро-

Г-ђе Томићка, Теловићка, Томић, Чабриновић, настојник и ја започесмо жив разговор о свему и свачему, док нас не прекиде пјесма веселе омладине. Вуко Врчевић је предјачио, ма да ми други за њим не остајашу.

Заталаса се и коло. Пјева се, поцупкује и подвикује. И наш Луко јавља се својом јасном свиралом. Не заборави се чак ни прпогорско коло, него се живо и весело подесочи.

Вријеме одмиче, а весеље све веће. Пити нам је да весеље прекидамо, нити да растајак одајемо. Дође ора, путоваг се мора! С болом у души устајем, да предуземем своје старјешинство и да нејесту поведем.

Растајак нам свима тешко пада. Јако нама, а жао и њима. Опраштамо се, грлимо, љубимо. Стискамо један другом руке, падамо око врата, опраштамо се, али нам је тешко да се раздвојимо. Нашем домаћину Симу као да је најтеже. Пајзад ми прилази. Вели: «И ја ћу с вама, бар да вас до Дубровника испратимо.» У добри час!

Сиједом у кола. Невјеста, младожења и кум у једна. Симо и ја у друга. сва змзеленом окићена, а на богу зато у парадној ношњи, са накривљеном шубаром на глави Сушићев кочијаш Благо, овиијани Србијанац. У трећим колима остали били свати, сви, као и ми, у живописном богатом припогорском одјелу.

пасте то братство а сам догађај је овако текао:

Првог августа ов. г. пушкарани су се неки сељаци из села Роваца и Калудре са кордуњима на „Јанковој Глави“. Пушкарање је настало због тога, што су кордуни вршили најгаднија насиља над сељацима, која ови нијесу више могли трпјети. Како су неки од тих војника сишли у Беране и испричали за догађај, то се одмах сјутра дан у зору кренула турска војска, редовна и нередовна, и ухватила све позиције у доњем дијелу села Ражанице, а нарочито је велика пажња обраћена на куће Чукића, како нико из њих не би могао избјећи, те су их све били опколили. У саму зору су напали на кућу Сима Чукића, тражећи њега и браћу му Ивана учитеља и Гавра. Како од поменутих није ни један био ту, то су они заробили њихове породице и то Дарину, учитељицу са троје дјеце, и жене Гаврову и Симову са двоје дјеце. Дјецу су хтели заклати, да се није десило ту један поручник турски, који се на запомагање жена смиловао и дао им ријеч да им нико неће ништа урадити, док их не преда властима у Беране. Тог јутра су заробили свега 25 чељади Чукића и 6 Марсенића. Одмах у почетку убили су Јелику Миљана Чукића, бабу од преко 70 година, која им је рекла да иду на људе а не да хватају и прште жене и дјецу. На пуцњаву, која се чула приликом погубије Јеликине, догрчали су околни сељаци да бране, којом су приликом погинули и посечени Милош и Суро Чукићи а погинуо Васо Чукић, коме су цијелу главу истукли, а ноге и руке исјекли. Онда се отворила борба, у којој су учествовали око 30 Ражаничана, који су имали оружје. За све то вријеме је топовска пажба непрестано пуцала у куће Чукића и једна граната је убила Маргиту кћер Тома Чукића. У овој су борби погинули још ови: Милутин Чукић, коме су цијелу главу истукли, Марко Углић, његова кћер и жена, а његовом синчићу, дјетету од 1½ године су расјекли поппи уд и извадили јајца, а другом опет одсјекли цно уд (penis). Затим су убили Миљана Ђукића, а његову сестру ранили; затим су ухватили Велику Чукића и убили је. После је су убили и посјекли Новицу Девчића и Милутина Гудовића, Грану, кћер Божице Куча, а ранили Новицу Коматину, Милошу Коматину, Петра Гудовића, Радосава Чукића и Александра Чукића. За вријеме борбе су успјели потиснути ових 30 пушака, па су после је опустошили и заплићенили све што се уопште и мало могло употребити — све живо и покућанство тако, да су породице остале у ономе што им се нашло када су Турци навалили на њих. Шта више нијесу допустили да се жене и дјеца, које су заробили, обуку више него што су били обучени у постељи. Да би упронастали куће које су пустошили, сјекали су и поноси још незрели кукуруз својим коњима. Оно што нијесу имали времена одијети, погазили су, како нико не би имао користи од тога.

Највише је свему овоме крива кућа Рамусовића, која је на ово навела команданта војске беранске. Овај грозни догађај уродио је буном цијеле беранске нахије, који се неће стигнути све докле док се не види загарантован живот и равноправност са Мухамеданцима.

Загрокташе револвери. Са свију страна заграјасмо. Ђеле нам срећан пут, а ми одздрављамо. И тако све до раскрилице. Наша кола завише у десно, а њихова у лијево.

Опет стадосмо. Опет се поздрављамо, грлимо и опраштамо. Мијењало я посјетнице. Довикују нам срећан пут и весело повратак у Црну Гору; ми њима остатак и до скорог виђења. Опет грукнуше револвери, опет се захори пјесма:

„Одјел се биеор грана од Јергована
И ајела Анка од своје мајке...“

Растајемо се. Грудн се таласају, срце подхтују, забуђење преовлађује, а из очију многима сузе вртају. Дјевер свом забуђењу налази одушка у револверу. Непрекидно га прати. Пуцањ се на све стране разлијеже... Ваде се рупи и маше. Кола већ одмичу.

Кроз ту пуцњаву, викау, грају, клопонање кола као непрекидано јечање одјекује сложна пјесма.

„Врати се дјеро Анка
Мајка те зове...“

То пјевају они што се враћају у Требиње. А ми као одговор звијајемо:

„Лажу Анку породице...“

Облак прашице већ их покрио. Нагубили се испред нашег погледа. Нежа их! Чисто пак се очи наводнише. Гледам у кума Ђуба: тек што не заплоче. Стиснуо вилице, а очи му сјаке. Благо чак из грећих кола упр своје крунице очи у њега готов да се насмије. Свима нам растајак тешко пао. Чисто пак се груди цијепају.

Захваљујући Вам унапријед за Вашу љубазност остајемо с дубоким поштовањем
Симо Чукић, Мирко Киковић и Драго Ралевић.

Забилешке

Дипломатски мајер

Предлог грофа Берхтолда изазвао је буру негодовања у Турској, а турска влада чак се и ражалутила на аустриског министра. За то је турски посланик у Бечу Мавројени изјавио да Турска за предлог Берхтолда неће ни да чује.

Да би загладио тај рђав утисак, аустриски посланик у Цариграду гроф Палауићини пожурио се код турског министра спољних послова Нурадунџијана да му објасни како је предлог Берхтолда потекао у најбољој намери и да је то учињено из искреног пријатељства.

Али Нурадунџијан је остао неумољив. Није хтио ни да чује ни за какво објашњавање, а још мање за предлог.

Сад бечка штампа јавља да је Аустрија дуж турске, српске и пригорске границе избацила педесет батаљона!

Али као да ни то неће ништа помоћи!

У бој за народ свој!

Чим је чуо сердар Рибничар за бој на Сјеници кажу да је зајвеао:

„А ко неће кад треба

За свој род умрети:

Није Србин, већ је изрод —

Тог ће земља крети!“

Одмах је снаковао своју фамилију за Земун а сам се опростио са свима својим политичким пријатељима, а тако исто и са касом диспозитивног фонда и данас је отпутовао у Сјеницу!

Срећан му био пут на пут!

Тако се „Српска Застава“ са „Политиком“ и њеним уредником Рибничаром спреда.

Из народа

† Свештеник Неђељко Михаиловић

Мајкусовић, 29. августа

7. ов. мј. нестало је из наше средине једног међу својим друговима старог и уваженог свештеника, међу млађима доброжелешег и радо примљеног савјетодаваца, у породици примјерног и нежног родитеља и начелника, у цркви нашој вјерног и оданог слуге божјег олтара, међу својим парохијанима пастира, родољуба Србина и вртог ратника. Умро је поп Недо оставивши најљепше успомене за све нас, његове познанике и многа покољења своје породице.

Баш када је мислио починути у кругу своје породице, наслађујући се радом своје дјеце, које је од њих осмором без мало на пут исправио и ухлебије им створио — неумитна смрт отрже га из загрљаја својих милих, оставивши их у тузи за својим драгим родитељем.

Покојни поп Неђељко — Недо родио се 23. маја 1849. године. Још домаће васпитање укоријенило је у њему клину склоности за свештеничким позивом, што га је и довело, по сиршету основне школе, у тадашњу Богословију, коју је морао прекинути, због пошљедњих ратних година, у којима се због урођеног му патриотизма, ставио у редове осталих непрекорних ратника одужујући се и тим путем својој милој домовини Црној Гори.

По окончању рата примио се високог свештеничког позива, 17. децембра 1878; у коме је безпријекорно и вјерно служио све до три мјесца пред смрт, када је подљео тешким болестима запаљена плућа и плућне марамине, које су и произвеле катастрофу 7. о. м. отргнув га из наше средине.

Требињани! Не: Херцеговци, или још боље, браћо! Као одај унадосмо међу нас, да нас забуљимо и узнемиримо и да вам дјевојку уграбимо. Оплаћенисмо вас, али зато нас заплјенисте. Освојисте за ово кратко вријеме срца наша, душе наше, нас све из реда. Баш усрди дочек и испраћај, ваша почудљива предугетљивост и нечаравна гостољубивост, ваш братски збор и дивно онхоћење, све то, и ви сами, замијете нас и очарате нас. Оно што не постиже ваша онојна ластавичка жилашка, постигоше душе и срца наша. Срце — ерцу. Ошете нас и зашесете нас да не пососмо у ерцу бол без пребола што нам се не пружа прилика да у ваиној топлој, братској, српској средини још који часак пробавимо. Кратки су часи били, али успоме трајне и невазвратне. Срећакемо се тих драгих тренутака до год живимо и те пријатне успомене неће моћи ништа из наших срца избрисати. Дао би Бог да ово не буде ни прво ни последње виђење и да се, у добри час, што чешће састајемо и једне друге поздравимо, кад и онако паметно није да буде онако како би требало и морало бити, кад смо, на жалост, раздвојени, одирени.... Шат и Србу боља данас грине, шат и вама зора јасна свана, да будемо оно што смо били, једно јато у једном гњезду!

Његове ратне заслуге наградио је Владалац достојним декорацијама; његов првобитни рад у цркви и народу донио му је црвени појас од надлежног епархијског архијереја; народ је своје поштовање према њему као настиру и војнику манифестовао пошљедних избора, када је почастио посланичким мандатом за нашу Народну Скупштину; његова родитељска нежност и брига довела га је за начелника свога братства и произвела садашњу тугу и жалост, која ће дуго времена трајати међу њима, а уживање поштовања код надлежних, код својих другова и млађих огледало се при спровођењу и изавама сачеташа, којом је приликом узело учешћа око седам свештеника и све вражјемерно и павковићско племе.

Нестало је пона Неда. Покој му души и лака му била земља, а ожадошћеној породици нека Бог пружи утјеху.

Ш.

Кратке вијести

Велике војне вјежбе у Француској. У великим француским војним вјежбама учествоваће око 100.000 војника. На челу ће обавијати непријатељских војска стајати генерали Галиени и Марион. Официрима се генералнога штаба обавија армија неће прије дати никакве информације о темама маневара. Тиме ће бити обавијене странке принуђене на бољу службу рекогносцирања. У ту ће се сврху употребити многобројни ваздушни бродови и аероплани. Вјежбе ће отпочети дне 18. септембра и провешће се у двије перióде по три дана. Великим маневрима присуствоваће председник републике Фалиер и министар-председник Поенкаре.

Смртна казна на правничком конгресу. На правничком конгресу, који сад засиједи у Бечу, расправљао се међу осталим врло важним питањима, и питање о смртној казни. Послије врло занимљиве и доста бурне дебате створен је закључак о том питању, који гласи: „Придржање смртне казне у будућем немачком и аустријском казеном законик у одговара народном правном увијерењу, које законодавац мора поштовати. Смртна се казна мора ограничити на најтеже случајеве убиства и велеиздаје. Законско одстрањивање смртне казне има се придржити за ово вријеме, у које ће се несумњиво и у опште правно увијерење освједочити, да та казна није потребна.“

Нетактичност једнога владара. Париски листови нападају жестоко од неколико дана на бугарског краља Фердинанда. Сумњиче га на име, да је одао, што је сазнао од једног чиновника француског министарства спољних послова, и то, да власти тројног споразума спремају предлог за сазив конференције о балканским пословима. Краљ Фердинанд је то, веле, одмах саопштио другима, на шта се гроф Берхтолд пожурно, да са својим предлогом претече засновани предлог Француске, Русије и Енглеске.

Талијани о предлогу грофа Берхтолда. У Италији се не вјерује нипошто у несобитност предлога грофа Берхтолда. Професор Торе, посланик у талијанском сабору, пише, да ће Аустро-Угарска узети Новоназарски Санџак, чим Србија и Црна Гора покушају да пруже руку за том земљом. Ерентал се вели, одрекао Новоназарског Санџака у корист Турске, јер Аустро-Угарска хоће да остане у сусједству с Турском, на неће дозволити, да пут из Босне у Македонију дође у српске руке.

О вијећању делегација. Аустријска и угарска влада приредиле су сав материјал за засиједане делегације. Сад се ради понајвише о случају, ако у угарској делегацији настане опструкција. Делегације ће вијећати у Бечу, а бечка полиција не би се дала на вршење службе у делегацији угарској. Оваквено би било за тај посао једино ретовна војска, јер је она аустријска и угарска, по у Бечу не би дошло до дозволе војсци, да у уставном тијелу врши полицијску службу.

Мађарски листови о измирењу. Мађарски опозиционални листови расправљају опширно о одлуци грофа Тисе, да ће се одрећи председништва у угарском сабору, ако опозиција буде приправна за амнистiju повратка нормалних парламентарних односа. Опозиционални листови доказују, да ће до споразума странака доћи само онда, ако и министар-председник Лукач пође путем Тисиним и одлучи.

Пољаци против Русије. У месту Закопане у Галицији, где је недавно била конференција пољских политичара, размишљали су у в. б. између 21. и 22. августа по уличним пројаси, у којима се појављују стенографски пописи у в. б. и безличност Пољаци Богдан у в. б.

вом реду против Русије. Проглас свршује рипечима: „На оружје, браћо! У бој за ослобођење!“

Дневник

Вратио се. Његово Величанство Краљ у четвртак по подне вратио се са Тополице на Цетиње.

Био на Цетиње. Његово Краљ Височанство Књаз Нашљедник у сриједу вече допутовао је на Цетиње, где је само преноћио и сјутра дан изјутра вратио се на Тополицу, где је се сва Краљевска Породица бави.

Прашка и наша општина. Поводом смрти прослављеног чешког pjesника Јарослава Врхлишког председник општине Прага, г. др. Грос, упутно је председнику пријестоницке општине овај телеграм: „Градско заступништво Прага дубоким болом извјештава вас о смрти Јарослава Врхлишког, нашег највећег народног pjesника и почасног грађанина вароши Прага“. На то је заступник председника општине на Цетињу одговорио овим телеграмом: „Изволите примити наше најживље саучешће у дубокој жалости пријатељског чешког народа за губитком великог народног pjesника Врхлишког“.

Турска обећања. Као што сви знаци говоре, Турци као да намјеравају да беранске Србе изиграју и да им дана обећања не испуне. То као да одаје и држање самог Цавид паше према првацима беранских Срба. Тако нпр. он отворено говори да неће ни гроша дати пострадалим Србима на име оштета, ако се одмах не поврате на своја огњишта. Као што се зна, берански Срби су се послјје познатог покоља разбјегли и склонили у Црну Гору и ту нашла скровишта, а без оштете не могу да се врате, јер немају гдје. Они су огорљели и остали без ичега. Све што су имали, пољачкано им је и уништено, а домови разрушени. Студ све више осваја, па не могу на голе пољане да остану. Уз то Цавид паша наређује да Срби одмах и све своје ствари, што су их у Црну Гору пренијели, поврате, јер доцније им се то неће дозволити, пошто ће бити прекинут сваки саобраћај између Црне Горе и беранске нахије. Турци још и сада много обећавају Србима, али од тих обећања још ништа не испуњују. И тако све више избија, да се ради на томе да се Срби изиграју и да ће и овог пута сва турска обећања остати неиспуњена. Како уз то имамо поуздана извјешћа, да се живо и истрају у беранској нахији ради на многим ратним припремама, очигледно је да се Турци спремају да чак и на Црну Гору наспру. У беранском округу завладао је велико огорчење Турака наспрам Срба. Говори се, да Турци спремају да велику казну изреку над Србима у беранској нахији, ако им дођу под руку. Нарочито се попријеко гледа на њихове главаре као на подстрекаче и главне побуњенике. Берански Турци, а тако исто и они из околине Ругова, Бијелог Поља и Рожаја одлучно су противни да се Срби врате под оружјем и да га у опште носе. С дана у дан све је више изгледа, да ће Турци навалити на Србе и да ће доћи до поновног сукоба. Већ сада се види да од заснованог мира ни помена нема и да Турци само гледају, да Србе у клопку увуку. Према Црној Гори Турци стоје потпуно на ратној нози. Непрекидно гонимају војску према нашој граници и све више се спремају. У Беране су сад стигла још четири табора аскера и ради се на томе да овом војском посједну сва

најважније тачке у беранском округу. Исто тако у Беране је доведено 500 војничких шатора а њима је покривен цео Јасиковац. Сваког дана у Беране се увећава војска, довози муниција, а нарочито топовска, тајин и др. и чине се све ратне припреме. Јасно је дакле да се на нешто спремају, па је и разумљиво што неће да задовоље Србе и да испуне раније дана обећања.

Нова влада у Србији. Влада Марка Трифковића у Србији дала је оставку. Она је одступила ушљед тога што министар спољних послова Ј. Јовановић није хтио и даље да заступа министра финансија, а то мјесто није могао попунити. Састав нове владе повјерен је Николи П. Пашићу и он је овако саставио: председник министарства и министар спољних послова Н. Пашић, министар финансија др. Лазо Пачу, министар војни генерал Радомир Путник, министар унутрашњих дјела Стојан Протић, министар правде Михаило Полићевећ и министар просвјете Љубо Јовановић. За министра народне привреде и грађевина ништа се не помиње.

Малисорски устанак. Малисори су опет на оружје устали. Већ се неколико дана воде крвави окршаји између њих и Турака. Како кога дана окршаји су све већи, а нарочито су се велике борбе водиле јуче од ране зоре, од три сата, које се, с незнатним прекицима, и данас продужују. Извјештај о првим борбама доносимо на засебно мјесту, а извјештаје о крвавој борби, која је била јуче, као и о доцнијим борбама доносићемо редовно у нашем листу од наших сталних дописника са границе.

Фонд сиромашних гимназијалаца на Цетињу. „Јужно америкашко црногорско радничко друштво“ у Buenos Aires-у послало је преко свога председништва у лицу г. Крста Ђуровића и г. Николе Клисића 25¹ лира енглеских (614.55 перпера) фонду сиромашних гимназијалаца. Она је сума уновчена именом поменутог друштва, које је престало, и по чл. 62. њихових правила предаје се неком црногорском удружењу. Председништво је закључило да новац пошље нашем фонду, и тијем дало очигледна доказа да се води најозбиљнија пажња и тамо у новом свијету о хуманитарним установама у домовини. — Г. г. Raymond Carivek i Dr Karlo Willern, чланови географског друштва у Бечу приликом свог боравка на Цетињу приложише фонду 50 перпера. — Управа фонда сиромашних гимназијалаца сматра за особиту дужност најтоплије се захвалити именованој господи. Стање фонда до сад износи 21.516.91 перпера, а данашњи приход 664.55, укупно 22.181.46 т. ј. *двадесет и двије хиљаде сто осамдесет и два перпера и 46 пара.*

Стенографски курс. Г. Љубо Гломазић, секретар Вел. Суда, који је у Биограду с успјехом давао на универзитету из стенографије часове, отвара ово дана на Цетињу стенографски курс, како би пружио прилике и нашој омладини да се изуче у овој корисној и тако потребној вјештини. Курс ће трајати шест мјесеци, а часови ће бити ван канцеларског времена, те ће се тако пружити прилика не само чиновницима, него и свима осталима да посјећују овај курс. Ову одлуку г. Гломазићеву поздрављамо најсимпатичније и надамо се да ће наћи општег одзива у нашој пријестоници. Дан уписа и распоред часова објавићемо накнадно, увијек да ће се наша омладина умјети

овом zgodном приликом користити и латити се изучавања стенографије.

Кинематограф. Програм за суботу, вечерас, овај је: Москва и њене обале, природно; Овогодишње олимпијске игре у Штокхолму; прстен, дирљива драма; Мане тражи невесту, шала од Макса Линдера; Сјајно злато, велика американска драма у једном чину — дужина 500 мет.; Тото учи скакати, врло шаљиво. Програм за сјутра, *не-дјељу*, овај је: Напуљ, природно; Нара у Јапану, природно; Један који све може, комедија; Кикебуш честита, врло шаљиво; Емина тајна, велика драма у два чина — дужина 800 м; Милер као банкарски чиновник, комедија; Опасна потјера, врло шаљиво.

Вријеме. Бујне јесење кише престале су и вријеме се изљепшало. Према прогнози времена кише ће се мјестимично наставити, а то наговјешћује и данашњи дан, јер су се на хоризонту почели поново да појављују облаци, те ће сигурно и киша пасти. Хладноћа расте, а нарочито прије изласка и залазка сунца. Ноћу је студен знатна.

ОГЛАСИ

П.п. број 5. 46—50

Саломон М. Алкалај ТРСТ

Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.

Велико складиште најбољих сваковрсних

КОЖА

и свих других припадака за обућарску радњу.

— Уз најумјереније цијене. —

Наруџбине извршују се брзо и тачно.

Р.30. бр. 45, 13,15

Српске, грчке и латинске књиге за ГИМНАЗИЈЕ продаје са 15—20% попушта.

Књижара

П. М. КАЛУЂЕРОВИЋА.

Р. 16, Број 50, 2—4

ПОНОВНА ОБЗНАНА

Народна Банка Краљевине Црне Горе у Бару

позива овим своје акционаре, којима је послала препоручени позив за уплату заостатка на уписане акције, а које овима из било којих разлога нису могле бити уручене, да и на суирот тога, у властитом интересу своје заостатке

до **конца мјесеца новембра о. г.** подмире, јер ће им у противном случају досадање уплате пропасти у корист банчног резервног фонда.

Отсутним акционарима, или онима непознатог боравишта, нека изволе њихови ближњи ову обзнану *праводобно приопћити.*

Народна Банка Краљевине Црне Горе у Бару.

Р. 87, бр. 51. 1.1

КЊИГЕ (уџбеници)

За средње и основне школе, прописане од Кр. Министарства Просвјете, могу се добити у

Књижари Мартиновића и Илићевих

Р.21. бр. 52, 1.1

— ЦЕТИЊЕ. —